

Doorwerking Rekenkamercommissie Woensdrecht

Een analyse van de doorwerking van de laatste vijf rapporten en de mogelijkheden om de doorwerking verder te verbeteren.

Rekenkamercommissie Woensdrecht

Paul Bosse

Marius Bakx

Sabrina de Regt

Mike Ridderhof

Januari 2021

Onderzoeksrapport

Voor vragen over of naar aanleiding van deze nota kunt u contact opnemen met de voorzitter via
Paul.Bosse@ziggo.nl

Voorwoord

Hierbij biedt de rekenkamercommissie u het onderzoek ‘Doorwerking Rekenkamercommissie Woensdrecht’ aan. Met dit onderzoek wilde de rekenkamercommissie leerpunten ophalen hoe de onderzoeksrapporten beter bij de raad, het college en het ambtelijk apparaat kunnen landen en hoe ze zichzelf verder kan positioneren als hulptroep van de raad ter ondersteuning van diens kaderstellende en controlerende rol.

Extern

De commissie vond het daarbij belangrijk een externe partij uit te nodigen om dit onderzoek uit te voeren, zowel vanwege de specifieke expertise en de blik “van buiten” die deze onderzoeker met zich mee zou brengen, als de ruimte die het de geïnterviewden zou bieden om hun ideeën en ervaringen te kunnen delen.

Centrale vraag

De centrale vraag in dit onderzoek, uitgevoerd door Prae Advies en Onderzoek, is dan ook: *“Hoe is de doorwerking van de laatste vijf rapporten van de rekenkamercommissie Woensdrecht geweest en zijn er mogelijkheden om de doorwerking nog verder te verbeteren?”*

Onderzoek en conclusies

Graag verwijzen wij u naar het rapport voor verdere details over het onderzoek en de conclusies.

Wederhoor

In de periode van 29 december tot en met 15 januari zijn alle geïnterviewden in de gelegenheid gesteld te reageren op de conceptversie van het rapport. De geïnterviewden herkennen zich in de genoemde bevindingen.

Rapport

Hieronder vindt u achtereenvolgens de conclusies en aanbevelingen, het nawoord van de rekenkamercommissie en het integrale rapport zoals opgesteld door Prae Advies en Onderzoek.

Dank

Graag willen we eenieder die heeft bijgedragen aan het tot stand komen van dit onderzoek van harte bedanken.

Tot slot

We zien de behandeling van het rekenkamerrapport in de raadscommissie en raad met veel belangstelling tegemoet. Het is aan de raadsleden om te oordelen of zij de aanbevelingen uit het rapport wensen over te nemen. Uiteraard is de rekenkamercommissie graag bereid tot een nadere uitleg en het beantwoorden van vragen over dit onderzoek.

Namens de rekenkamercommissie,

Paul Bosse
Voorzitter

Conclusies en aanbevelingen

De centrale onderzoeksvraag is:

Hoe is de doorwerking van de laatste vijf rapporten van de rekenkamercommissie Woensdrecht geweest en zijn er mogelijkheden om de doorwerking nog verder te verbeteren?

Op basis van de laatste vijf rekenkamerrapporten en -brieven en bronnen die we hebben bestudeerd en de afgenomen interviews kunnen we concluderen dat de rekenkamercommissie tot op zekere hoogte doorwerking sorteert (zie hiervoor ook de fasen van doorwerking op p. 6-7). De rapporten worden geagendeerd en besproken, op de laatste na tot nu. Over het algemeen wordt er op basis van raadsvoorstellen en -besluiten ook daadwerkelijk een besluit genomen om de aanbevelingen in de rekenkamerrapporten en brieven over te nemen. Directieve aanbevelingen richting uitvoering door het college worden over het algemeen niet door de rekenkamercommissie geformuleerd en ook niet overgenomen als deze door raadsfracties als amendement worden ingediend. In één raadsbesluit wordt het college gevraagd aan te geven hoe deze verwacht de aanbevelingen te implementeren, evenwel zonder deze expliciet over te nemen of vast te stellen. En in een aantal gevallen neemt de raad genoegen met een mondelinge toezegging door de portefeuillehouder dat de organisatie aan de slag gaat met de aanbevelingen, soms in overleg met een raads werkgroep.

Vanuit de interviews kan opgemaakt worden dat de ambtelijke organisatie inderdaad met de aanbevelingen aan de slag gaat. Terugkoppeling (interne verantwoording) naar raad of rekenkamercommissie gaat over het algemeen alleen over de nog niet opgevolgde aanbevelingen in de P&C-cyclus, in het OMTA en de gemeentelijke jaarverslagen. Over het algemeen gebeurt deze terugkoppeling over de procedurele kant, en een heel enkele keer wordt inhoudelijk ingegaan op de wijze waarop een aanbeveling daadwerkelijk is geïmplementeerd. Indien de aanbevelingen zijn geïmplementeerd ontbreekt het aan een overzicht van de eventueel daarmee gerealiseerde effecten. Dat wil overigens niet zeggen dat de aanbevelingen zonder effect zijn. In geval van de Decentralisatie Jeugdzorg en Sturen op samenwerking figureren de (geprioriteerde) aanbevelingen in lokale en regionale overleggen. Hoewel dit grotendeels buiten de rekenkamercommissie om lijkt te gaan telt dit zeker mee in de doorwerking. Met betrekking tot de externe verantwoording lijkt er weinig gerealiseerd, en dat is een moeilijke opgave voor alle rekenkamer(commissie)s.

Er lijkt weinig eigenaarschap met betrekking tot de aanbevelingen te zijn bij de raad. Portefeuillehouders gaan met een aantal aanbevelingen aan de slag, onder andere in de regionale overleggen. Maar een inhoudelijke terugkoppeling op gerealiseerde of discussie naar aanleiding van nog niet gerealiseerde aanbevelingen lijkt niet in de voorste aandacht van raadsleden aanwezig te zijn. Een goede relatie tussen rekenkamercommissie en raad is er wel, en er wordt door de verschillende stakeholders (raad, college en ambtenaren) met de nodige waardering en achting gesproken over de statuur van de rekenkamercommissie. Het contact mag naar de mening van velen intensiever.

Bovenstaande leidt tot de volgende aanbevelingen:

Aan de raad:

- 1) Wordt eigenaar van aanbevelingen van de rekenkamercommissie. Blijf geïnformeerd worden over de nog niet opgevolgde aanbevelingen, en wordt geïnformeerd over de wijze waarop de aanbevelingen die wel al zijn opgevolgd uiteindelijk zijn geïmplementeerd en of ze de gewenste effecten hebben gesorteerd.

- 2) Zoek de rekenkamercommissie vaker op, nodig de rekenkamercommissie vaker uit, en laat je informeren over de mogelijkheden die de rekenkamercommissie heeft om de raad te ondersteunen in de kaderstellende en controlerende rol.

Aan de rekenkamercommissie:

- 3) Zoek de raad vaker op en neem deze mee in de mogelijkheden die de rekenkamercommissie kan bieden ter ondersteuning van de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Dat kan onder andere door middel van een rol in het inwerkprogramma van een nieuwe raad na de verkiezingen en/of met enige regelmaat op bezoek gaan bij raadsfracties buiten de politieke arena.
- 4) Tracht de meer politiek geformuleerde onderwerpen die aangedragen worden te vertalen naar rekenkamerwaardige onderzoeksthema's.
- 5) Publiceer rapporten met geprioriteerde en meer directieve aanbevelingen. Directieve aanbevelingen zijn diegene met een opdracht van de raad aan het college om binnen een tijdsperiode met een plan van aanpak te komen om de daarvoor geformuleerde aanbevelingen te implementeren. Formuleer de effecten die met de aanbevelingen worden nagestreefd, en zorg dat daarover gerapporteerd kan worden in de P&C-cyclus.
- 6) Maak (proces)afspraken met de griffie over wie verantwoordelijk is voor de formulering van het raadsvoorstel en raadsbesluit, en met het presidium wanneer rapporten worden gepresenteerd en besproken na publicatie of aanbieding van het rapport. Formuleer indien gewenst spelregels over hoe rekenkamerrapporten worden behandeld.¹

¹ In Utrecht heeft de rekenkamer een Spelregel behandeling rekenkamerrapporten mede opgesteld.

Nawoord door de rekenkamercommissie

Reactie op de aanbevelingen aan de rekenkamercommissie (aanbeveling 3-6)

3) De rekenkamercommissie is voornemens om dit jaar bezoeken af te leggen aan de verschillende raadsfracties en volgend jaar een rol te spelen in het inwerkprogramma van de nieuwe raad.

4) De rekenkamercommissie is een adviesorgaan voor de gehele raad en daarom voorzichtig met politiek geformuleerde onderwerpen. Wanneer politiek geformuleerde onderwerpen worden aangedragen, zullen we steeds trachten de vertaalslag te maken. In het aankomende onderzoek gaan we aan de slag gaan met zo'n "vertaald" onderzoeksthema.

5) De rekenkamercommissie streeft er al langer naar handvatten aan de raad te bieden om invulling te helpen geven aan zijn kaderstellende en controlerende rol. In toekomstige rapporten zullen aanbevelingen – waar mogelijk – geprioriteerd en directiever worden geformuleerd.

6) Bij het volgende presidium overleg zal het proces van aanbidding en presentatie met de griffie en het presidium worden besproken, met als doel tot afspraken te komen voor de volgende periode. Vooruitlopend op dit overleg stuurt de rekenkamercommissie met deze aanbiedingsbrief en het onderzoeksrapport, ook het door de rekenkamercommissie opgestelde raadsvoorstel toe.

Wederhoor

In de periode van 29 december tot en met 15 januari zijn alle geïnterviewden in de gelegenheid gesteld te reageren op de conceptversie van het rapport. De geïnterviewden herkennen zich in de genoemde bevindingen. Eén raadslid stelde daarnaast nog aanvullende vragen, te weten:

1) Ik mis namelijk de aanbevelingen aan het college en aan de organisatie, ik kan mezelf niet voorstellen dat deze er niet zijn. Misschien kan dit voor mij verduidelijkt worden?

2) Verder staat er als aanbeveling dat er directievere aanbevelingen geschreven dienen te worden door de rekenkamercommissie. Nu mis ik deze in dit onderzoek. In mijn optiek moet dit onderzoek een start geven voor een brede discussie over hoe om te gaan met aanbevelingen, het blijft voor mij nu te veel kun in het 'midden' hangen. Misschien kan dit ook voor mij verduidelijkt worden?

1) De rekenkamercommissie begrijpt de opmerking ten aanzien van aanbevelingen aan het college. Echter, zoals in paragraaf 2 van het onderstaande rapport is te lezen voert de rekenkamercommissie onderzoek uit, met als doel de raad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende taak. De doorwerking is dan ook onderzocht op basis van de acties die door de raad genomen zijn, met daarbij de focus op de wisselwerking tussen raad en rekenkamercommissie. Gezien de aard van het onderzoek ligt het dan ook niet voor de hand aanbevelingen te doen aan het college. De raad zelf kan er natuurlijk wel voor kiezen om hierover een breder gesprek aan te gaan met het college.

U wijst in uw vraag ook nog op eventuele aanbevelingen aan de organisatie. Mochten wij dit oppoortuun hebben gevonden, dan zouden wij ook deze hebben geformuleerd als aanbevelingen aan het college. Zie verder het eerste deel van dit antwoord.

2) Voor dit rapport vindt de rekenkamercommissie de aanbevelingen voldoende directief. Zij bieden bovendien handvatten om de door u genoemde brede discussie te openen. De rekenkamercommissie is op zoek geweest – en nog steeds – naar mogelijkheden om dit rapport in een werksessie aan de raad aan te bieden en daarbij – onder leiding van de externe onderzoeker – ook de eerste aanzet te geven tot de brede discussie, maar wordt daarin gehinderd door de huidige pandemie.

Doorwerking Rekenkamercommissie Woensdrecht

November 2020, Utrecht

Drs. E.J.M. Lemmens, Prae Advies en onderzoek

Inhoud

1	Inleiding	8
1.1	Onderzoeksvraag:.....	8
1.2	Verantwoording.....	8
1.3	Leeswijzer	9
2	Vormen van doorwerking.....	9
3	Rapporten en rekenkamerbrieven Rekenkamercommissie Woensdrecht	11
3.1	Rapporten.....	11
4	Doorwerking rekenkamercommissie Woensdrecht.....	12
4.1	Contact tussen rekenkamercommissie en de raad	13
4.2	Agenderen en bespreken	13
4.3	Besluitvorming.....	13
4.4	Implementatie en effectuering	14
4.5	Verantwoorden	15
4.6	Conceptuele doorwerking	15
4.7	Tot slot, de Rekenkamercommissie	16
5	Conclusies en aanbevelingen	16
	Bijlage 1. Aanbevelingen bij de rapporten/rekenkamerbrieven.....	18
	Bijlage 2 Respondenten en bronnen	21

1 Inleiding

De Rekenkamercommissie Woensdrecht wil met dit doorwerkingsonderzoek leerpunten ophalen hoe de onderzoeksrapporten beter bij de raad, college en ambtelijk apparaat kunnen landen en hoe ze zichzelf verder kan positioneren als hulptroep van de raad ter ondersteuning van diens kaderstellende en controlerende rol.²

In 2015 heeft de rekenkamercommissie gekozen voor een vernieuwde werkwijze, gericht onder andere op lerend evalueren. De focus ligt hierbij, meer dan voorheen, op het ondersteunen van de organisatie in leerprocessen en verbetertrajecten. De rekenkamercommissie wil niet 'afrekenen', maar juist de stakeholders ondersteunen bij leren en verbeteren. Daarbij is het evident dat de rekenkamercommissie zelf ook laat zien te willen leren en te verbeteren. Een doorwerkingsonderzoek is een goede aanpak om die leerpunten op te halen en ambities en wensen te duiden van alle stakeholders (raad, griffier, college, secretaris en ambtenaren) ten aanzien van de rekenkamerrapporten.

Een extra reden om momenteel doorwerking van de rekenkamercommissie te agenderen is het wetsvoorstel 'Versterking decentrale rekenkamers' dat voorligt bij de 2^e Kamer. Na de besluitvorming in 2^e en 1^e kamer hebben gemeenten een jaar de tijd om de lokale rekenkamer(commissie) conform de nieuwe wet vorm te geven.³

Prae Advies en onderzoek voert dit doorwerkingsonderzoek uit voor de Rekenkamercommissie Woensdrecht. In dit hoofdstuk gaan we nog verder in op de onderzoeksvraag, de verantwoording van het onderzoek en de leeswijzer.

1.1 Onderzoeksvraag:

De onderzoeksvraag die we in dit onderzoek behandelen is:

Hoe is de doorwerking van de laatste vijf rapporten van de rekenkamercommissie Woensdrecht geweest en zijn er mogelijkheden om de doorwerking nog verder te verbeteren?

We hebben de doorwerking van de volgende rapporten van de rekenkamercommissie Woensdrecht onderzocht:

- 1) Briefafhandeling (rekenkamerbrief) augustus 2014
- 2) Aanbestedingen (rekenkamerbrief), december 2016
- 3) Decentralisatie jeugdzorg, december 2016
- 4) Sturen op samenwerking (rekenkamerbrief), februari 2018
- 5) Ruimte voor initiatief, december 2019

1.2 Verantwoording

We hebben voor dit onderzoek de volgende aanpak gekozen: deskresearch, interviews, analyse en rapportage. Via de griffie hebben we veel materiaal gekregen met betrekking tot de behandeling, besluitvorming rond de betreffende rapporten van de rekenkamercommissie. Daarna hebben we de

² De rekenkamer(commissie) wordt over het algemeen door raadsleden als een van de belangrijkste hulptroepen van de raad ervaren, volgens een representatief onderzoek uitgevoerd door de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur. Zie Schram, J., Twist, M. & Steen, M. van der, *Raad en hulptroepen*, 2017.

³ Kort samengevat bevat het wetsvoorstel de volgende punten: de mogelijkheid een rekenkamerfunctie in te richten vervalt; onderzoeksmogelijkheden worden uitgebreid; rekenkamers kunnen elke garantie, lening en/of subsidie voor risico of rekening van de gemeente onderzoeken; verduidelijk hoe om te gaan met openbaarheid en vertrouwelijkheid van rapporten; hoor en wederhoor worden verankerd in de wet.

burgemeester, de gemeentesecretaris, een van de wethouders, twee ambtenaren, de griffier en de voorzitters van de raadfracties gesproken. Dat gebeurde aan de hand van een korte itemlijst die de respondenten van tevoren kregen. Iedereen werkte van harte mee aan het onderzoek.⁴

Dit rapport is het product van de analyse van de deskresearch en de interviews.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we kort het kader van doorwerking. In hoofdstuk 3 gaan we in op de rapporten van de rekenkamercommissie.

2 Vormen van doorwerking

De rekenkamercommissie is onafhankelijk van het bestuur van de gemeente gepositioneerd en agendeert eigenstandig onderwerpen voor onderzoek. Het onderzoek richt zich op de doeltreffendheid (effectiviteit), doelmatigheid (efficiëntie) en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde bestuur. Met het onderzoek, dat wil zeggen op systematische en navolgbare wijze verkregen kennis, ondersteunt de rekenkamercommissie de raad in zijn kaderstellende en controlerende taak. Daartoe doet de rekenkamercommissie bevindingen, trekt op basis daarvan conclusies en stelt aan de hand daarvan aanbevelingen op ter verbetering van het bestuur. De rekenkamercommissie heeft doorwerking als zij hierin slaagt.

Er zijn verschillende manieren en niveaus waarop rekenkamerrapporten doorwerking kunnen hebben. De Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) heeft in een handreiking verschillende typen van doorwerking uitgewerkt.⁵ Doorwerking wordt ook wel vaak vertaald als impact, kortom het werk van een rekenkamer(commissie) heeft gevolgen die leiden tot verbetering van het bestuur.

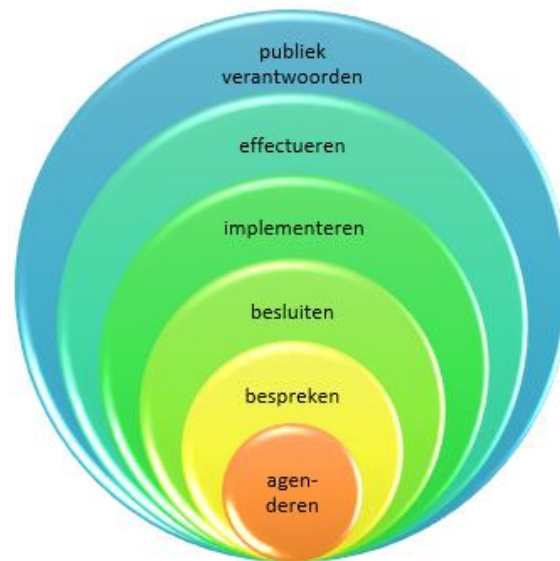
De verschillende vormen van doorwerking worden als volgt gedefinieerd:

- 1) Preventief, bij agendering van onderzoek of gedurende het onderzoeksproces kan de onderzochte organisatie anticiperen op de bevindingen, conclusies en aanbevelingen;
- 2) Instrumenteel, de raad besluit de aanbevelingen over te nemen en de aanbevelingen worden geïmplementeerd en hebben het beoogde effect;
- 3) Conceptueel, de aanwezigheid van de rekenkamercommissie en de impact van de rapporten leiden tot een bewustwording of sensitiviteit binnen het gemeentelijk bestuur op de thema's doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid.

⁴ We hebben de verslagen van de interviews niet laten accorderen, omdat we met dit onderzoek geen waarheidsvinding nastreven, maar op zoek zijn naar meningen en verbeterpunten.

⁵ NVRK, *Handreiking meten van doorwerking rekenkamerproducten*, 2018.

Fasen van doorwerking van een rapport met bevindingen, conclusies en aanbevelingen, die een link hebben met de behandeling in de raad en de opvolging van het raadsbesluit.

Bij de eerste 2 stappen wordt kort gezegd aandacht besteed aan het rapport in de context van een politiek en bestuurlijk debat. Het rapport wordt geagendeerd en besproken in commissie en/of raad, eventueel met een toelichting of presentatie door de rekenkamercommissie. De derde stap is de besluitvorming, waarbij een raadsbesluit over de aanbevelingen wordt genomen. Mogelijk dat hierbij amendementen en moties worden betrokken.

Implementeren betekent dat de aanbevelingen uit het raadsbesluit door college en ambtelijke organisatie in beleid en/of uitvoering worden doorgevoerd. Dat kan op basis van een plan van aanpak waarbij het raadsbesluit uiteindelijk leidt tot een aanpassing van beleid, uitvoeringsregels en/of werkwijzen. Effectueren wil zeggen dat de opvolging van de raadsbesluiten en de aanpassing van het beleid de beoogde (maatschappelijke) effecten sorteert.

Tot slot geldt publiek verantwoorden dat de rekenkamercommissie informatie verstrekt over de uitkomsten en effecten van de onderzoeken en rapporten. Maar ook dat wordt bijgedragen aan de verantwoording die het college aflegt aan raad over de opvolging van de raadsbesluiten en het gevoerde bestuur in het algemeen aan de pers, (wetenschappelijke) tijdschriften en uiteindelijk de inwoners. Het uitvoeren van een opvolgings- of doorwerkingsonderzoek hoort zelf bij deze fase van doorwerking.

3 Rapporten en rekenkamerbrieven Rekenkamercommissie Woensdrecht

In hoofdstuk 3 behandelen we de laatste 5 rapporten van de rekenkamercommissie Woensdrecht. Voor de aanbevelingen in de rapporten en rekenkamerbrieven verwijzen we naar de bijlagen.

3.1 Rapporten

3.1.1 Rekenkamerbrief Briefafhandeling 2014

Centrale onderzoeksvraag in dit onderzoek luidt "In hoeverre voldoet de briefafhandeling aan de normen?" De rekenkamercommissie concludeert dat sleutelbegrippen niet eenduidig zijn gedefinieerd en er een discrepantie bestaat tussen de informatiebehoefte van de raad en hetgeen verstrekt wordt. De rekenkamercommissie formuleert 4 aanbevelingen (zie bijlage 1). De raad besluit conform het raadsbesluit de aanbevelingen opvolging te geven en daarover met het college afspraken te maken. In de jaarrekening 2016 en 2017 is gerapporteerd dat in de raadsinformatienota van 2-4-2015 een afbakening bepaald is van de informatie en de wijze waarop over briefafhandeling wordt gerapporteerd. En dat een zaakstelsel is aangeschaft die ervoor zorgt dat monitoring en sturing op tijdige afhandeling kan plaatsvinden.⁶

3.1.2 Rekenkamerbrief Aanbestedingen 2016

In eerste instantie luidde de onderzoeksvraag: "In hoeverre volgt de gemeente Woensdrecht haar eigen inkoopbeleid in aanbestedingen en hoe wordt het aanbestedingsproces conform dit aankoopbeleid doorlopen en gecontroleerd?" Door de lange looptijd van het onderzoeksproject en een nieuwe werkwijze van de rekenkamercommissie is besloten de onderzoeksvraag te herformuleren naar "Welke lessen zijn er te trekken uit de (onderzochte) aanbestedingstrajecten?" Naar aanleiding van de bevindingen en conclusies formuleert de rekenkamercommissie twee aanbevelingen, lessen of verbeterpunten (zie bijlage 1). De raad verzoekt in de vergadering van 23-2-2017 het college, middels het raadsbesluit, aan te geven op welke wijze de aanbevelingen toegepast gaan worden. Formeel is er geen besluit genomen dat de raad de aanbevelingen vaststelt. Een maand later, op 23-3-2017, wordt het inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld.

3.1.3 Decentralisatie Jeugdzorg 2016

In 2016 publiceert de rekenkamercommissie het onderzoek Decentralisatie Jeugdzorg., mede uitgevoerd door extern onderzoeksbureau PBLQ. Er is geen centrale vraagstelling geformuleerd, wel de reden voor het onderzoek, namelijk de vraag hoe adequaat de gemeenteraad op de jeugdzorg de kaderstellende en controlerende verantwoordelijkheden invult en in de toekomst kan uitvoeren. Dit is een zogenoemd ex durante onderzoek, terwijl het beleidsveld nog volop in ontwikkeling is. Er worden niet apart expliciete aanbevelingen gepresenteerd, wel lessen door middel van een vooruitblik. In de bestuurlijke reactie reageert het college op 5 aanbevelingen, waaronder risicoanalyse, informatievoorziening en evaluatie. Op 23-2-2017 besluit de gemeenteraad unaniem de aanbevelingen over te nemen met de mondelinge toezegging dat "In samenwerking met de raads werkgroep sociaal domein een voorzet wordt gegeven hoe de aanbevelingen van de rekenkamercommissie decentralisatie jeugdzorg vorm te geven."⁷

Een maand later, 22-3-2017, wordt in de opinieraad gemeld dat het rapport in de commissie is besproken. In de commissie/raads werkgroep sociaal domein regelmatig besproken en over

⁶ Jaarrekening 2016 en 2017, gemeente Woensdrecht.

⁷ Jaarrekening Gemeente Woensdrecht 2018.

gerapporteerd in verslagen en informatiebrieven van de commissie/raads werkgroep. Het rapport wordt, omdat de jeugdzorg in de regio West-Brabant gezamenlijk wordt ingekocht, ook in regionaal verband besproken, mede in verband met het volgende rapport.

3.1.4 Sturen op samenwerking

In 2018 publiceert de rekenkamercommissie de rekenkamerbrief Sturen op samenwerking, waarin de rekenkamercommissie de samenwerkingsverbanden van de gemeente Woensdrecht onderzoekt. De rekenkamercommissie komt tot 16 aanbevelingen (zie bijlage 1). Vier op betrokkenheid/houding van de raad, vier op inzicht door de raad op de samenwerkingsverbanden, twee op afwegingskader met betrekking tot of visie op samenwerking en zes aanbevelingen ter verbetering van de sturing en controle. Op 8 februari 2018 besluit de raad de aanbevelingen over te nemen. In een raadsconferentie op 3-10-2018 formuleert de rekenkamercommissie met de raad drie prioritaire aanbevelingen. Deze worden in een aparte korte rekenkamerbrief gepresenteerd. En is een keuze verkend in het aantal gemeenschappelijke regelingen met adoptanten.⁸ Het college geeft aan in 2019 in een themabijeenkomst in te willen gaan op de aanbevelingen en deze in regionaal verband te combineren met de aanbevelingen over de jeugdzorg. Daarbij wordt aangesloten bij een onderzoek naar de samenwerkingsregio voor de jeugdzorg West-Brabant op basis van de Duisenbergmethode.

De rekenkamerbrief 'Sturen op samenwerking' blijft besproken worden in regionaal verband, zoals in het DB van de Regio West-Brabant, op 3-7-2019 en 13-2-2020. In het Presidium van 30-1-2020 komt nog een voorstel hoe om te gaan met het rekenkamerrapport. Mei 2020 volgt een initiatiefvoorstel presidium naar aanleiding van themabijeenkomst 3-12-2019 en uitnodiging aan het college. Het college reageert op 13-5-2020 met wensen en bedenkingen. 18-6-2020 wordt raadsbesluit geformuleerd om inhoud en invulling te geven aan aanbevelingen rekenkamercommissie en het rapport Berenschot.

3.1.5 Ruimte voor initiatief

December 2019 publiceert de rekenkamercommissie 'Ruimte voor initiatief? Een onderzoek naar overheidsparticipatie in de gemeente Woensdrecht'. De centrale onderzoeksvraag is "Wat is het beleid van de gemeente Woensdrecht op het gebied van overheidsparticipatie, hoe werkt dit beleid en kan dit beleid verbeterd worden?" Het betreft hierbij ook een ex durante onderzoek, naar een onderwerp waarbij het beleid nog in ontwikkeling is. Het rapport, gebaseerd op deskresearch, interviews en eindigt met 2 praktijkcases. Het rapport besluit met drie aanbevelingen aan de raad en twee aan het college. We kunnen constateren dat tot juli-augustus 2020, op basis van de voor dit onderzoek verstrekte documenten, het rapport nog niet in de raad tot besluitvorming heeft geleid.

4 Doorwerking rekenkamercommissie Woensdrecht

Om de doorwerking te schetsen gaan we in op vervolgens de behandeling en besluitvorming van de rapporten, de implementatie en effectuering van de aanbevelingen die de raad heeft overgenomen en de verantwoording. Zo krijgen we een beeld van de instrumentele doorwerking. Verdere uitwerking van de mogelijke conceptuele doorwerking behandelen we in §4.5. Maar we beginnen met de relatie rekenkamer-gemeenteraad.

In dit hoofdstuk lardenen we de deskresearch met bevindingen uit de interviews.

⁸ Jaarrekening Gemeente Woensdrecht 2018

4.1 Contact tussen rekenkamercommissie en de raad

Tenminste tweemaal per jaar is er overleg tussen (een deel van) de rekenkamercommissie en het presidium. Ongeveer de helft van de respondenten uit de raad vindt deze frequentie voldoende, de andere helft zou meer contact willen. De rekenkamercommissie vraagt de fractievoorzitters in het presidium om onderzoeksonderwerpen. De meeste fracties bespreken dit verzoek in de eigen fractie en komen soms met een concreet voorstel. De rekenkamercommissie neemt elk verzoek serieus in overweging en heeft in een enkel geval het onderwerp afgewezen vanwege een te grote politieke lading. Over het algemeen wordt dat geaccepteerd. Er is een enkele respondent die aangeeft dat de rekenkamercommissie zich meer moeite kan getroosten het soms in politieke termen geformuleerde onderwerp te vertalen naar een meer beleidsmatig te onderzoeken vraag.

Een fractie geeft aan het lastig te vinden een onderzoeksonderwerp aan te dragen. De rekenkamercommissie voert over het algemeen de onderzoeken zelf uit, met relatief weinig budget. Om onderwerpen goed uit te diepen zou vaker een gespecialiseerd onderzoeksbureau ingehuurd moeten kunnen worden. Overigens betrof deze opmerking expliciet niet de deskundigheid van de leden van de rekenkamercommissie, maar de financiële resources. Alle respondenten gaven aan dat er een kwalitatief goede club onderzoekers met voldoende expertise in de rekenkamercommissie aanwezig is.

Respondenten geven aan dat de rapporten en rekenkamerbrieven steeds beter in de behoefte van de raad voorzien. De rekenkamercommissie produceert ook geen grote onderzoeksrapporten, maar een mix van rapporten en rekenkamerbrieven die gelet op de tijdsdruk van raadsleden behapbaar zijn. Een enkele respondent ziet liever alleen ex post evaluaties, "daar kun je tenminste over oordelen." De meeste fracties zien ook ex (dur)ante onderzoeken als mogelijkheid en één fractie is expliciet in de wens alleen dat soort onderzoeken te willen, "anders is het mosterd na de maaltijd."

Alle fracties zijn het erover eens dat het prettig werkt om een eigen zelfstandige rekenkamercommissie te hebben. Die onder handbereik is en de lokale omstandigheden goed kent.

4.2 Agenderen en bespreken

In de geraadpleegde stukken is te achterhalen dat de rapporten van de rekenkamercommissie over het algemeen worden geagendeerd en besproken in de opinieraadsvergaderingen. De discussie vindt plaats, en op twee gevallen na wordt het rapport met een voorstel en raadsbesluit doorgestuurd naar de raad voor besluitvorming. Een enkele respondent ervaart dat er weinig interactie is in de discussie in de raad onderling en met de rekenkamercommissie die aanwezig is om het rapport en de aanbevelingen toe te lichten.

Op het laatste rapport 'Ruimte voor initiatief?' na. Dat is gepubliceerd eind 2019 en was tot na de zomerperiode 2020 nog niet geagendeerd. Enkele respondenten gaven aan dat er bij de agendering bestuurlijk geworsteld werd met een van de aanbevelingen aan de raad om heldere beoordelingscriteria te ontwikkelen. Dat zou haaks staan op het uitgangspunt vooraf geen beoordelingscriteria vast te stellen die een drempel zouden kunnen vormen voor initiatieven van inwoners of hun 'right to challenge'.

4.3 Besluitvorming

Het is soms onduidelijk of gemeenteraad een besluit heeft genomen om de aanbevelingen over te nemen en college op te dragen deze uit te voeren of met een plan van aanpak daartoe te komen. Een van de respondenten gaf aan dat het steeds minder gebruik was om de rekenkamerrapporten met een raadsvoorstel of raadsbesluit aan de gemeenteraad ter besluitvorming voor te leggen. Tot voor kort maakt de griffier deel uit van de rekenkamercommissie en werd het raadsbesluit door de griffie cq

rekenkamercommissie opgesteld. Het is onduidelijk wie sindsdien de raadsvoorstellen en -besluiten opstelt. In de gemeentewet is daar niets over geregeld en is het een kwestie van lokale afspraak en gewoonte wie deze opstelt, of de griffie of de rekenkamer(commissie).

Bij drie van de rapporten is het duidelijk dat de raad een besluit neemt over de aanbevelingen. In een geval is het besluit dat de raad het college verzoekt met een voorstel te komen hoe de aanbevelingen worden geïmplementeerd, waarbij impliciet lijkt besloten te zijn dat deze zijn overgenomen. Maar het is feitelijk niet zo besloten.

Uit de bestudeerde stukken blijkt dat twee keer tijdens de beraadslaging over een rekenkamerrapport een amendement is ingediend, een bij de rekenkamerbrief Aanbestedingen en bij het rapport Decentralisatie Jeugdzorg. Bij 'Aanbestedingen' om de aanbevelingen ter harte te nemen en deze in het proces te borgen, bij 'Jeugdzorg' om het college te verzoeken een plan van aanpak op te stellen. Uit de stukken valt af te leiden dat beide amendementen het niet hebben gehaald. In het eerste geval verzocht het college om vertrouwen dat de aanbevelingen ter harte worden genomen en worden opgevolgd, in het laatste geval de mondelinge toezegging dat het rapport over de jeugdzorg besproken zou worden in de commissie sociaal domein.

4.4 Implementatie en effectuering

In deze context is niet onderzocht of en in hoeverre de aanbevelingen van de rekenkamercommissie daadwerkelijk zijn geïmplementeerd in beleid en of het beleid ook daadwerkelijk geëffectueerd is en de gewenste effecten heeft gesorteerd. Zoals hiervoor gemeld wordt er over het algemeen besloten dat de aanbevelingen overgenomen worden, maar wordt niet iets expliciet over het te volgen traject en de terugrapportage besloten. Er worden door het college vaak mondelinge toezeggingen gedaan om de aanbevelingen in een werkgroep of commissie met raadsleden te bespreken. En de nog niet geïmplementeerde aanbevelingen worden gemeld in het 'Overzicht openstaande moties, toezeggingen, actiepunten + openstaande aanbevelingen rekenkamercommissie' (OMTA). En er wordt over toezeggingen van het college in de jaarverslagen gerapporteerd.

Uit de interviews blijkt dat de organisatie serieus met de aanbevelingen van de rekenkamercommissie aan de slag gaat. Ze worden besproken in het 2-wekelijkse portefeuillehoudersoverleg, waar ook de toezeggingen, amendementen en moties geagendeerd worden. De lijst met deze onderwerpen wordt in de P&C-cyclus opgenomen en aan de raad verstrekt. Uit de stukken blijkt dat over de overgenomen en geïmplementeerde aanbevelingen over het algemeen weinig inhoudelijk wordt teruggekoppeld naar de raad. Bijvoorbeeld wel in het kader van een toezegging naar aanleiding van de rekenkamerbrief Briefafhandeling in het jaarverslag 2015. Maar andere inhoudelijke opmerkingen over de implementatie of effectuering van de aanbevelingen zijn niet aangetroffen.

Het lijkt erop dat de implementatie van aanbevelingen wel wordt opgepakt maar ook ergens blijft hangen. Het blijft vaak wel in de aandacht door het overzicht OMTA, maar het is tekenend dat in 2020 over de aanbevelingen uit het rapport jeugdzorg nog staat vermeld 'in samenwerking met Werkgroep Sociaal Domein wordt voorzet gegeven hoe de aanbevelingen van de rekenkamercommissie worden vormgegeven.' Nu hebben deze, samen met de aanbevelingen uit de rekenkamerbrief 'Sturen op samenwerking' een lange weg doorstaan in regionaal verband. In eerste instantie zijn de 16 aanbevelingen uit de laatstgenoemde rekenkamerbrief tijdens een raadsconferentie met de rekenkamercommissie teruggebracht naar 3 prioritaire aanbevelingen. Daarna zijn de (geprioriteerde) aanbevelingen uit de twee rapporten, samen met het onderzoek op basis van de Duisenbergmethode in de regio, vaak aan bod gekomen in de raads werkgroep Sociaal domein en geagendeerd in de overleggen van de gemeenten Brabantse Wal.

De aanbevelingen uit deze twee rapporten blijven aldus wel in de aandacht, maar de overige lijken toch uit het zicht van de rekenkamercommissie en de raad te raken. Enkele respondenten geven aan dat het eigenaarschap van de rapporten en met name de aanbevelingen een discussiepunt is. Een respondent meldt dat over de openstaande aanbevelingen weinig vragen worden gesteld. Een andere respondent meldt dat het eigenlijk geen vraagstuk van de raad is, de aanbevelingen zijn in diens ogen gericht op de uitvoering en ligt het eigenaarschap en verantwoordelijkheid voor de implementatie en effectuering vooral daar. De toegevoegde waarde van de aanbevelingen is evident, op basis van de rapporten van de rekenkamercommissie en de besluitvorming in de raad. En dan heerst vooral het vertrouwen dat deze dan ook daadwerkelijk opgevolgd worden.

4.5 Verantwoorden

De stap 'verantwoorden' in doorwerking heeft een interne component en een externe component. Wat betreft de interne component wordt, zoals hiervoor al aangegeven, de raad in de P&C-cyclus op de hoogte gehouden van de doorwerking van de rekenkamerbrieven en -rapporten. Dat gebeurt door middel van OMTA en de jaarrekeningen van de gemeente. Eveneens is gemeld dat het hier vooral over de procedurele kant van de aanbevelingen gaat, niet over de inhoudelijke invulling.

In de aangereikte stukken is weinig aangetroffen met betrekking tot de externe component van verantwoorden. Het lijkt erop dat er weinig van de doorwerking van de rekenkamercommissie naar inwoners, pers of (wetenschappelijke) tijdschriften doordringt. Nu moet gezegd worden dat dat ook niet direct tot de opgave van de rekenkamercommissie hoort en dat rekenkamers in den lande vaker kampen met een ontbrekend imago bij inwoners de pers. Op enkele uitzonderingen na als er grote politieke of maatschappelijke onrust heerst rond dossiers die de rekenkamer adresseert. Opvallend is dat één fractie meldt bij publieke bijeenkomsten relevante uitkomsten van rekenkameronderzoeken te melden. Dit kan opgevat worden als een expliciet teken van publiek verantwoorden én eigenaarschap van rekenkameronderzoeken door raadsleden.

4.6 Conceptuele doorwerking

De doorwerking die in dit hoofdstuk tot hier is beschreven is voornamelijk van instrumentele aard. Dat gaat over besluiten de aanbevelingen over te nemen door de raad tot en met de implementatie en effectuering in de beleidspraktijk. De conceptuele doorwerking is een wat lastiger feitelijk aan te tonen effect. Als er door de aanwezigheid van de rekenkamercommissie en diens rapporten/aanbevelingen een verbetering van de menings- en besluitvorming optreedt en een toename van bewustwording of sensitiviteit binnen het gemeentelijk bestuur op de thema's doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid kan worden vastgesteld, dan is er sprake van conceptuele doorwerking. In de stukken is hierover, bijna per definitie, weinig over terug te vinden. En de meeste geïnterviewden vinden dat een lastige en niet 1-op-1 of op basis van causale verbanden gebaseerd te beantwoorden vraag.

Toch zijn (bijna) alle respondenten het over de toegevoegde waarde van de rekenkamercommissie en diens rapporten eens. Door de rapporten wordt er weer eens over een specifiek onderwerp gesproken, en meer gefundeerd op basis van door de rekenkamercommissie middels onderzoek systematisch vergaarde informatie. Het draagt bij aan betere meningsvorming en betere besluitvorming en een grotere alertheid bij de raad. Daarbij werden vaak de rapporten over 'Aanbesteding' en 'Sturen op samenwerking' genoemd.

Er wordt door respondenten evenwel weinig uitstraling gezien naar andere beleidsterreinen, dat wil zeggen, als er een rapport met aanbevelingen over een specifiek beleidsveld wordt gepresenteerd heeft dat geen automatisch effect op andere beleidsvelden. Een specifiek voorbeeld werd genoemd dat bij de implementatie van de aanbevelingen in het rapport 'Briefafhandeling' de combinatie is gezocht met de klachtenafhandeling. Maar over het algemeen geen verdere uitstraling naar andere

beleidsterreinen. Wel zien respondenten dat ambtenaren zich bewuster zijn gaan afvragen op welke wijze de raad het best bediend kan worden. Over de vraag of de raad door de aanbevelingen van de rekenkamercommissie betere kaders kan stellen werd wisselend gedacht.

4.7 Tot slot, de Rekenkamercommissie

Raadsleden en andere respondenten vinden het belangrijk dat er een kundige rekenkamercommissie dichtbij huis aanwezig is. Een rekenkamercommissie die de situatie en vraagstukken van de gemeente en de gemeentelijke organisatie kent. De geïnterviewde raadsleden hebben de indruk dat de rekenkamercommissie hen goed bedient. De raadsleden klagen over te grote druk en te weinig tijd en de rekenkamercommissie produceert behapbare en toegankelijke rapporten. Vanuit college en de ambtelijke organisatie wordt de relatie met de rekenkamercommissie als een goede kruisbestuiving ervaren en niet als bedreigend. Vanuit het ambtelijk apparaat worden de onderzoeken soms als belastend ervaren, vanwege de uitvraag van stukken en de interviews.

Gevraagd om in 1 woord de rekenkamercommissie te schetsen worden door de respondenten de volgende termen gebruikt: expertise, adviserende opstelling, goede reputatie, zakelijke opstelling, kwalitatief goed, waardig en een onafhankelijke en kritische partner.

5 Conclusies en aanbevelingen

De centrale onderzoeksvraag is

Hoe is de doorwerking van de laatste vijf rapporten van de rekenkamercommissie Woensdrecht geweest en zijn er mogelijkheden om de doorwerking nog verder te verbeteren?

Op basis van de laatste vijf rekenkamerrapporten en -brieven en bronnen die we hebben bestudeerd en de afgenomen interviews kunnen we concluderen dat de rekenkamercommissie tot op zekere hoogte doorwerking sorteert (zie hiervoor ook de fasen van doorwerking op p. 6-7). De rapporten worden geagendeerd en besproken, op de laatste na tot nu. Over het algemeen wordt er op basis van raadsvoorstellen en -besluiten ook daadwerkelijk een besluit genomen om de aanbevelingen in de rekenkamerrapporten en brieven over te nemen. Directieve aanbevelingen richting uitvoering door het college worden over het algemeen niet door de rekenkamercommissie geformuleerd en ook niet overgenomen als deze door raadsfracties als amendement worden ingediend. In één raadsbesluit wordt het college gevraagd aan te geven hoe deze verwacht de aanbevelingen te implementeren, evenwel zonder deze expliciet over te nemen of vast te stellen. En in een aantal gevallen neemt de raad genoeg met een mondelinge toezegging door de portefeuillehouder dat de organisatie aan de slag gaat met de aanbevelingen, soms in overleg met een raads werkgroep.

Vanuit de interviews kan opgemaakt worden dat de ambtelijke organisatie inderdaad met de aanbevelingen aan de slag gaat. Terugkoppeling (interne verantwoording) naar raad of rekenkamercommissie gaat over het algemeen alleen over de nog niet opgevolgde aanbevelingen in de P&C-cyclus, in het OMTA en de gemeentelijke jaarverslagen. Over het algemeen gebeurt deze terugkoppeling over de procedurele kant, en een heel enkele keer wordt inhoudelijk ingegaan op de wijze waarop een aanbeveling daadwerkelijk is geïmplementeerd. Indien de aanbevelingen zijn geïmplementeerd ontbreekt het aan een overzicht van de eventueel daarmee gerealiseerde effecten. Dat wil overigens niet zeggen dat de aanbevelingen zonder effect zijn. In geval van de Decentralisatie Jeugdzorg en Sturen op samenwerking figureren de (geprioriteerde) aanbevelingen in lokale en regionale overleggen. Hoewel dit grotendeels buiten de rekenkamercommissie om lijkt te gaan telt dit zeker mee in de doorwerking. Met betrekking tot de externe verantwoording lijkt er weinig gerealiseerd, en dat is een moeilijke opgave voor alle rekenkamer(commissie)s.

Er lijkt weinig eigenaarschap met betrekking tot de aanbevelingen te zijn bij de raad. Portefeuillehouders gaan met een aantal aanbevelingen aan de slag, onder andere in de regionale overleggen. Maar een inhoudelijke terugkoppeling op gerealiseerde of discussie naar aanleiding van nog niet gerealiseerde aanbevelingen lijkt niet in de voorste aandacht van raadsleden aanwezig te zijn. Een goede relatie tussen rekenkamercommissie en raad is er wel, en er wordt door de verschillende stakeholders (raad, college en ambtenaren) met de nodige waardering en achting gesproken over de statuur van de rekenkamercommissie. Het contact mag naar de mening van velen intensiever.

Bovenstaande leidt tot de volgende aanbevelingen:

Aan de raad:

- 1) Wordt eigenaar van aanbevelingen van de rekenkamercommissie. Blijf geïnformeerd worden over de nog niet opgevolgde aanbevelingen, en wordt geïnformeerd over de wijze waarop de aanbevelingen die wel al zijn opgevolgd uiteindelijk zijn geïmplementeerd en of ze de gewenste effecten hebben gesorteerd.
- 2) Zoek de rekenkamercommissie vaker op, nodig de rekenkamercommissie vaker uit, en laat je informeren over de mogelijkheden die de rekenkamercommissie heeft om de raad te ondersteunen in de kaderstellende en controlerende rol.

Aan de rekenkamercommissie:

- 3) Zoek de raad vaker op en neem deze mee in de mogelijkheden die de rekenkamercommissie kan bieden ter ondersteuning van de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Dat kan onder andere door middel van een rol in het inwerkprogramma van een nieuwe raad na de verkiezingen en/of met enige regelmaat op bezoek gaan bij raadsfracties buiten de politieke arena.
- 4) Tracht de meer politiek geformuleerde onderwerpen die aangedragen worden te vertalen naar rekenkamerwaardige onderzoeksthema's.
- 5) Publiceer rapporten met geprioriteerde en meer directieve aanbevelingen. Directieve aanbevelingen zijn diegene met een opdracht van de raad aan het college om binnen een tijdsperiode met een plan van aanpak te komen om de daarvoor geformuleerde aanbevelingen te implementeren. Formuleer de effecten die met de aanbevelingen worden nagestreefd, en zorg dat daarover gerapporteerd kan worden in de P&C-cyclus.
- 6) Maak (proces)afspraken met de griffie over wie verantwoordelijk is voor de formulering van het raadsvoorstel en raadsbesluit, en met het presidium wanneer rapporten worden gepresenteerd en besproken na publicatie of aanbidding van het rapport. Formuleer indien gewenst spelregels over hoe rekenkamerrapporten worden behandeld.⁹

⁹ In Utrecht heeft de rekenkamer een Spelregel behandeling rekenkamerrapporten mede opgesteld.

Bijlage 1. Aanbevelingen bij de rapporten/rekenkamerbrieven

Rekenkamerbrief Briefafhandeling, augustus 2014

1. Definieer de behoefte aan informatie in relatie tot de tijdige afhandeling van brieven - Baken af welke onderdelen van belang zijn (wat is wel en wat is niet relevant) - Bepaal hoe de informatie aan de raad gepresenteerd dient te worden (passend binnen de kaderstellende en controlerende rol): <ul style="list-style-type: none">• Welke informatie is relevant?• Met welke frequentie en mate van detail is die informatie nodig?
2. Raad en college dienen afspraken te maken over: <ul style="list-style-type: none">- Het verstrekken van de gewenste informatie- De normen waaraan getoetst gaat worden (scores op indicatoren)
3. College dient kritisch naar de inrichting van de systemen en aanpassingen binnen het zaakgericht werken te kijken, waardoor (meer) sturingsinformatie op het niveau van de brief beschikbaar komt.
4. College dient zowel met de Raad alsook met de organisatie heldere, toetsbare afspraken te maken om te kunnen sturen op en verantwoorden over het tijdig afhandelen van brieven

Rekenkamerbrief Aanbestedingen, december 2016

1. Het staat de gemeente vrij de keuze te maken het Inkoop Bureau West-Brabant op elk moment van het inkooptraject niet meer te betrekken. Vanuit het oogpunt van continuïteit en transparantie zou in dit geval betrokkenheid van het inkoopbureau gewenst zijn geweest, bij de gesprekken en bij de afweging om alsnog te gunnen aan de EMVI. Op het moment dat gunning afwijkt van het reguliere proces kan men dan gebruik maken van de deskundigheid die binnen het bureau beschikbaar is.
2. Een meer homogene aanlevering van informatie in digitale vorm is gewenst en van groot belang om de compleetheid van de informatie te waarborgen. De invoering van een document management systeem zal hier in de toekomst naar alle waarschijnlijkheid aan bijdragen.

Decentralisatie Jeugdzorg, dec. 2016

1. Bij toekomstige beleidsmatige trajecten van een dergelijk kaliber is het zaak vooraf een risicoanalyse te maken. Het gaat niet alleen om transitie, maar ook om transformatie, een veranderopgave.
2. Het doel van de raads werkgroep dient zuiver gehouden te worden. De raads werkgroep kreeg informatie over het volledige pakket binnen het Sociaal Domein. Dit kan focus op kaderstelling en controle bemoeilijken en kan er mogelijk toe leiden dat het politieke debat met alle raadsleden uitblijft.
3. Het college dient ook aandacht te hebben voor de maatschappelijke doelen en dient de raad daarover te informeren. Geconstateerd is dat dat te weinig gebeurt.
4. Bij het opstellen van het (regionale) jeugdzorgbeleid vanaf 2018 rekening houden met de steeds meer beschikbaar komende informatie over de realisatie van doelen, aandacht hebben voor evaluatie en bijstellingen in beleid.
5. Gepleit wordt voor een ontmoeting en interactie tussen raadsleden, vertegenwoordigers van zorginstanties en (vertegenwoordigers van) cliënten.

Sturen op samenwerking, rekenkamerbrief, febr 2018

Betrokkenheid/houding
1. Investeer in het werken met adoptanten. Kies bewust voor welke samenwerkingen die werkwijze wel of niet (meer) wordt toegepast en zorg voor focus. Betrek daar nadrukkelijk de Brabantse Wal gemeenten bij – werk dus intensief samen bij het organiseren en vormgeven van de betrokkenheid van de gemeenteraad bij de samenwerkingsverbanden.

<p>2. Laat het werken met adoptanten er niet toe leiden dat de aandacht en betrokkenheid van de andere raadsleden vermindert, of dat de samenwerking niet meer op de agenda komt in de plenaire vergaderingen. Het gesprek tussen raad en college moet gevoerd blijven worden, ieder vanuit zijn eigen rol (verlies je als raad dus niet in bedrijfsvoeringsaspecten, maar laat omgekeerd het college geen terugtrekkende beweging maken. Het college blijft verantwoordelijk voor een goede informatievoorziening en het voorbereiden van voorstellen aan de raad. De collegeleden die als bestuurslid (mede)verantwoordelijk zijn voor het functioneren van de samenwerking kunnen gevraagd worden verantwoording af te leggen over de invulling van hun rol).</p>
<p>3. Investeer in een verbindende en agenderende rol van de raadsleden in de regio, want een sterke regio is een regio waarin de regionale gemeenschap (de inwoners, bedrijven, etc.) in staat wordt gesteld maatschappelijke opgaven te formuleren. Daar ligt bij uitstek een taak voor de raadsleden.</p>
<p>4. Houd oog voor de ondersteuning van de raadsleden. Dit geldt bij het vormgeven van de betrokkenheid en verbindende rol binnen de regio maar ook voor de adoptanten.</p>
<p>Inzicht</p>
<p>5. Stuur op de totstandkoming van een volledig en actueel inzicht van alle samenwerkingsverbanden waarin de gemeente participeert</p>
<p>6. Geef (per samenwerkingsverband) aan waar de raad inzicht in wil, op welke wijze en wanneer, ofwel: stel als raad heel heldere kaders aan de informatie die de raad van of via het college dan wel het samenwerkingsverband wil ontvangen, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> o De motieven om samen te werken o Doelen en te boeken prestaties o De risico's o Etc.
<p>7. Blijf als raad wel op je 'eigen stoel' zitten: geen of zeer terughoudend informatie opvragen over de interne bedrijfsvoering van de VP.</p>
<p>8. Bepaal welke samenwerkingsverbanden het meest relevant worden geacht – prioriteer en breng dus focus aan – en geef duidelijk aan welke samenwerkingsverbanden de bijzondere aandacht van de raad krijgen en hoe die wordt vormgegeven.</p>
<p>Visie/afwegingskader</p>
<p>9. Expliciteer een strategische visie op samenwerking en bepaal een afwegingskader en/of afwegingsproces voor het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden en vooral voor het herijken van bestaande. Met andere woorden: ontwikkel een visie die dienstbaar is aan het consequent en consistent kunnen afwegen van samenwerking met de 3 (Brabantse Wal-gemeenten), de 9 (Brabantse Wal en D6 gemeenten) en de 19 (Regio West-Brabant). De criteria staan nu impliciet in de visie. Expliciteer deze en stel op basis daarvan een afwegingskader op, dat expliciete criteria bevat over wanneer, met wie in welke vorm de gemeente wel en niet samenwerkt⁹.</p>
<p>10. Zorg ervoor dat in de visie op samenwerking en het bijbehorende afwegingskader voor (intensivering van de) samenwerking aandacht wordt besteed aan in elk geval de governance model: hoe krijg je vanuit de raad de gewenste/benodigde grip en dus regie op de samenhang in de samenwerking en op de verschillende samenwerkingsverbanden die er deel van zijn?</p>
<p>Benutten van instrumenten ter verbetering sturing en controle</p>
<p>11. Stel een gemeentelijke nota 'werken met samenwerkingsverbanden' op, waarin een actievere rol van de raad richting de samenwerkingsverbanden concreet vormgegeven wordt en voer aan de hand hiervan als raad een actieve sturing en controle uit op de samenwerking. Beperk deze nota niet tot de samenwerking die geformaliseerd is in een GR, maar denk juist ook na over de overige samenwerkingsverbanden (zoals bijvoorbeeld jeugdzorg en Wmo) waar niet al een wettelijk stramien voor geldt (kaderbrieven, begrotingen met zienswijzeprocedure en jaarrekening).</p>

<p>12. Benut die nota om te bepalen welke informatie op welke wijze en in welke vorm tot de raad komt, benut deze voorts om met het college af te spreken dat de raad ten alle tijden vroegtijdig (proactief) geïnformeerd wordt voorafgaand aan besluitvorming en wijzigingen van de samenwerkingsverbanden, zeker waar het beleidsinhoudelijke besluiten en financiële besluiten en wijzigingen betreft. Spreek in die nota desgewenst af dat de raad ook een zienswijze kan formuleren over het jaarverslag van de samenwerking.</p>
<p>13. Overweeg om het tijdstip van indienen van een korte financiële kadernota vanuit het samenwerkingsverband te vervroegen naar december, zodat de raad vroegtijdig kan reageren naar de portefeuillehouder of het samenwerkingsverband (dit vraagt wel een aanpassing van de regionale afspraken).</p>
<p>14. Organiseer horizontale arrangementen om een bijdrage te leveren aan de controle en verantwoording. Zoals: burgerjury's en panels, klachtenprocedures en ombudsvoorzieningen, raden van toezicht, colleges van deskundigen, etc. Ofwel: benut de menskracht en kennis en kunde die in de regionale samenleving voorhanden is (uit het rapport 'Greep op het ongrijpbare').</p>
<p>15. Organiseer horizontale arrangementen om een bijdrage te leveren aan de controle en verantwoording. Zoals: burgerjury's en panels, klachtenprocedures en ombudsvoorzieningen, raden van toezicht, colleges van deskundigen, etc. Ofwel: benut de menskracht en kennis en kunde die in de regionale samenleving voorhanden is (uit het rapport 'Greep op het ongrijpbare').</p>
<p>16. Creëer informele netwerken en ontmoetingsplaatsen waar ondernemers, bestuurders en politici elkaar ontmoeten.</p>

Rapport Ruimte voor initiatief, dec. 2019

Aan de raad
1. Monitor de voortgang omtrent overheidsparticipatie
2. Laat inzichtelijk maken in welke mate burgerinitiatieven succesvol zijn.
3. Laat nog duidelijker maken wat de verwachtingen zijn ten aanzien van overheidsparticipatie: Ontwikkel heldere beoordelingscriteria.
Aan het college
4. Maak het Woensdrechtse beleid omtrent overheidsparticipatie breder bekend wordt bij de inwoners van de gemeente.
5. Investeer meer in het bewustzijn van mogelijke juridische en ethische dilemma's (die het gevolg zijn van overheidsparticipatie).

Bijlage 2 Respondenten en bronnen

Gesproken respondenten (via Zoom)

- Voorzitters van de gemeenteraadsfracties (6)
- Burgemeester
- Gemeentesecretaris
- Griffier
- Wethouder (1)
- Teammanager (1)
- Beleidsmedewerker (1)

Bronnen:

Het is een te lange lijst om alle bronnen te vermelden, vandaar dat we hier volstaan met het benoemen van de soorten documenten:

- Rekenkamerrapporten en -brieven
- Raadsvoorstellen en -besluiten
- Overzichten openstaande moties, toezeggingen, actiepunten + openstaande aanbevelingen rekenkamercommissie
- Diverse beleidsstukken
- Verslagen opinieraad en openbare of besluitraad
- Raadsinformatienota's
- Stukken uit jaarverslagen van de gemeente en de rekenkamercommissie
- Verslagen werkgroep/commissie sociaal domein
- (Kader)nota's, verslagen, evaluaties regionale overleggen
- Vragen en antwoorden van raadsleden
- Presentaties en verslagen raadsconferenties en themabijeenkomsten